Poštnina plačana v gotovini. V Ljubljani, dne 25. februarja 1937. Štev. 29. Letnik LXXVII. (šol. leto 1936./1937.)

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 11.153. Telefon 3112

Za ozdravljenje škodljivih vplivov v JUU

Dve leti je bil mir v JUU, sedaj se je pa začela zopet stara pesem. V JUU se skuša ponovno zanesti razdor, ki nam daje povod, da razmišljamo o njegovih vzrokih. Vprašati se moramo, kako zajeziti, ozdraviti in odpraviti to zlo.

Vsak razsoden učitelj mora ugotoviti, da je nepotrebno in nekoristno zopetno zanašanje razdora v JUU? Kdo to dela in kdo ima koristi od tega?

Zadnji dve leti sta nam pokazali, kako koristna je za organizacijo sloga, tovarištvo in skupno delo. Obe zadnji glavni skupščini JUU v Sarajevu in Novem Sadu sta pokazali pravo sliko tovarištva, dostojanstva učiteljskega stanu in najboljšo voljo za delo v korist šole, stanu in domovine. Ravno ti dve skupščini sta zelo povzdignili ugled organizacije v javnosti in popravili slab vtis iz preteklosti.

Program JUU in načela, ki jih je udruženje sprejelo v deklaraciji na sarajevski skupščini , so poštena, koristna in neobhodno potrebna za učiteljstvo, šolo in prosveto. Ni li torej greh, če se ovira delo v smislu teh načel in če se ta načela izpodkopavajo iz povsem osebnih ambicij in neučiteljskih motivov?

Ali ni žalostno, da se najde skupina učiteljev v Beogradu, ki skuša iz osebnih koristi izigrati ta načela in daje iniciativo za delovanje in postopanje, ki je nasprotno temu, kar si želi učiteljstvo.

Nova pravila je učiteljstvo prilagodilo svojim željam in je z njimi točneje začrtalo svoje cilje, vse to v korist idealov, ki jih goji do šole, prosvete in lastnega stanu. A mala skupina skuša iz čisto nenačelnih in osebnih motivov zopet zanašati v organizacijo dolgoletno jalovo borbo o pravilih, četudi jih je glavna skupščina enodušno osvojila. Žalostno je predvsem to, da ta skupina beograjskih učiteljev skuša rušiti pravila s pomočjo neučiteljskih krogov.

Na zadnjih dveh skupščinah se je uvedlo tako demokratično in parlamentarno postopanje, kakršnega do tedaj niso poznale učiteljske skupščine. Vsak član je lahko svobodno povedal svoje mišljenje in prav ti dve skupščini sta pokazali lep napredek v čast in dobro učiteljstvu. Kljub vsemu temu skuša gotova skupina beograjskih učiteljev zlobno obrniti resnico in zavesti učiteljstvo zopet na stari teren in v stare prepire.

Glavna skupščina je z največjo dobronamernostjo sprejela stanovska častna razsodišča, ki imajo namen, spore med člani izravnavati v organizaciji In zopet se pojavi skupina učiteljstva, ki cinično nastopa proti temu.

Delu vsake uprave, ki se častno, možato in dostojno bori za učiteljske stanovske, socialne in državljanske pravice, za zaščito učiteljstva, — se mečejo pod noge polena vedno od iste neodgovorne strani.

Nehote se moramo vprašati: Ali res ne sme učiteljstvo iz vse države brez varuštva in hegemonije gotove skupine beograjskih tovarišev neodvisno služiti šoli in svojemu stanu? Ali res ne sme odkrito povedati, kaj je v škodo šoli in stanu — da bi tega ta skupina ne izkoristila proti zastopnikom učiteljstva, ki si upajo možato braniti stanovske interese.

Ali je v interesu učiteljstva iz vse države, da prične ista skupina osebno napadati centralnega predsednika in upravo, in to takoj, ko ju je učiteljstvo izvolilo. Ali se mora res zaradi te skupine stalno vršiti gonja proti vsaki upravi, ki skuša resno izboljšati prosvetne razmere. Dovolj nam je tega in odkrito povemo, da prihaja vse zlo od onih beograjskih učiteljev, ki jim je interes organizacije deseta briga, samo da zadostijo svojim osebnim in političnim ambicijam.

V organizacijo zanašajo strankarstvo in se skušajo potom njega in kot njegovi eksponenti vselej vriniti na odločujoča mesta. Člane uprave, ki najodločneje branijo neodvisno stanovsko linijo organizacije, pa obdolžujejo, da zanašajo strankarstvo v udruženje.

Vse zlo prihaja od onih ljudi, ki se udajajo vsaki situaciji in ki podtalno ovirajo prizadevanja vsake organizačne uprave ter iz svojega osebnega interesa izigravajo interese učiteljstva iz vseh delov države.

Vse zlo prihaja od onih ljudi, ki zanašajo osebno mržnjo do vsakega predsednika in vsake uprave. Vse zlo prihaja od onih, ki se ne plašijo sredstev, da se le okoristijo na račun svojih sotovarišev, ki značajno branijo učiteljske interese. — Zlo prihaja od onih ljudi, ki izkoristijo vsako situacijo, če pridejo zastopniki organizacije v nemilosti zaradi doslednega in odločnega zastopanja učiteljskih interesov.

Vse zlo prihaja od ljudi, ki se ne sramujejo javno odrekati pravice učiteljstvu iz province, da bi smelo priti na vodilna mesta v organizaciji. Oni mislijo, da so mesta centralne uprave samo njihov privilegij in njihova domena.

Ali ni prirodneje, da pridejo na ta mesta ljudje iz raznih delov države, ki še niso zastrupljeni od beograjskega ozračja in jim bodo v vidu prevsem čisti interesi učiteljstva in ne zakulisne ambicije, intrige poedincev in skupin iz Beograda. Do sedaj so taki poedinci in skupine samo diskreditirali in kompromitirali ostale učitelje iz Beograda.

Ta skupina iznaša demagoška namigavanja o gmotnih zadevah članstva. Govori o težkem finančnem stanju udruženja, pri tem pa propagira sabotažo listov in organizacije.

Nastane vprašanje, koliko časa bo članstvo iz notranjosti države še toleriralo take razmere in kdaj bo na najradikalnejši način napravilo konec izigravanju stanovskih interesov s strani teh beograjskih skupin? Ali morajo o usodi učiteljstva odločati res te skupine učiteljev iz Beograda, ki se ne ženirajo javno pokazati, da imajo vpliv pri težkih premestitvah in ne prikrivajo sodelovanja pri preganjanju, zapostavljanju in poniževanju učiteljstva? Ali morejo o učiteljstvu odločati ljudje, ki cinično prehajajo preko ukrepov, ki jih je organizacija izdala v zaščito učiteljskih interesov?

Zato se moramo vprašati: Ali ni bilo dovolj prepirov v 16 letih in ali je potrebno, da se je začelo zopet širiti isto zlo iz Beograda med učiteljstvo, ki si ne želi drugega kakor **složno in plodno delo v organizaciji za dosego čim večjih uspehov.**

Iz vsega tega je razvidno, da ni bilo prav, ko se je ostalo samo na pol pota v pogledu zahtev celjskega komunikeja iz leta 1933. za ozdravljenje razmer v JUU. V interesu stanu bi bilo, da bi članstvo z novimi pravili radikalno izrezalo to rano iz JUU.

Zlo bomo morali pričeti radikalno zdraviti. Izigravanja in izkoriščavanja je bilo dovolj. Učiteljstvo zahteva popolno ravnopravnost. Boriti se bo moralo pričeti proti hegemoniji in varuštvu, ki si ga prisvajajo poedinci in gotove skupine beograjskih učiteljev nad učiteljstvom iz ostalih delov države — ne izvzemši varuštva, ki si ga prisvaja del beograjskih učiteljev celo na srbijanskim učiteljstvom z juga.

Učiteljstvo bo moralo napraviti konec izigravanju stanovskih interesov.

Take razmere vodijo do tega, da bo moralo učiteljstvo zahtevati popolno stamostojnost sekcij, Zvezo edinic, ki bodo same vzele vrhovno vodstvo v svoje roke ter eleminirale vsak vpliv beograjskih učiteljskih skupin.

Vse učiteljsko zlo prihaja iz Beograda od učiteljskih skupin, ki si prisvajajo pravice, katerih jim učiteljstvo nikdar dalo ni, **zato pada na nje tudi odgovornost za vse težko stanje in pristranosti, ki prizadevajo danes učiteljstvo.**

Borbo, ki jo vsiluje del beograjskih učiteljev, bo učiteljstvo iz vse države sprejelo, ker mu morajo biti interesi organizacije in stanu več nego nezdrave ambicije gotovih skupin.

Učiteljstvo bo moralo zahtevati nezavisnost sekcij in neodvisnost njihovega vpliva. Zveza sekcij naj elimira kvarne vplive tendencioznih in neodgovornih beograjskih skupin nad organizacijo.

VSEBINA:

Za ozdravljenje škodljivih vplivov v JUU.
Mladi učitelji nočejo na deželo.
Kronika iz banskega sveta.
† Gustav Vodušek.
Ne besede, dejanja naj govore.
† Dragici Beloglavčevi v slovo.
Učiteljski pokret: Instrukcijski tečaj. — Iz vodstva mariborske delovne edinice.
Splošne vesti. — Osebne zadeve. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljski pevski zbor. — Mladinska matica. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Inozemsko šolstvo in učiteljstvo. — Novosti na knjižnem trgu.

Mladi učitelji nočejo na deželo,

tako je nekdo izjavil na seji banskega sveta

Ob priliki zasedanja banskega sveta v sredo, dne 17. februarja 1937., je bilo pri razpravi o proračunu prosvetnega oddelka slišati razne pritožbe gg. banskih svetnikov, ki se tičejo kajpada — spet učiteljstva. Naj tu navedem samo nekatere, ki zadevajo mlajše učiteljstvo.

Iz časopisnih poročil smo slišali, da se je nekdo od gg. banskih svetnikov pritoževal, češ: mladi učitelji nočejo na deželo, zlasti ne v hribovske kraje. Kaj se to pravi: nočejo? Mislim, da je ta trditev popolnoma neutemeljena, tem bolj, ker mladi niti ne morejo po zakonu drugam kot v hribovske kraje in v zadnje gorske vasice, daleč proč od kulturnih centrov. Saj vendar zakon o narodnih šolah točno definira, kdaj, po koliko letih morejo učitelji v trg ali mesto. Drugič pa mladi učitelji ne morejo odločati, kam radi gredo; ta »luksus« si lahko privošči le tisti, ki ima dobrega in upoštevanega »strica«, da mu pomaga hitro zlesti preko zakonite meje...

Mogoče pa je g. banski svetnik tu mislil nezaposlene abituriente, ali pa pripravnike ali že malo starejše, ki se še čutijo mladi? Ali abiturienti nočejo na deželo? Pa še kako hočejo! Samo dajte jim dela, dajte jim zaposlitve v najzakotnejši vasi za devetimi hribi! Boste videli, s kakšnim veseljem bodo šli na deželo, ki je njim obljubljena. Mislim, da ne bo nobenega, ki ne bo hotel iti po kruh, četudi v leseno enorazrednico! Lepo je govoriti in kritizirati... Ne poznate trnjeve poti sedanje in prejšnje mlade učiteljske generacije, ki jima je bilo usojeno, da sta padli ravno v tisto dobo, ko je beganje iz dneva v dan in trkanje na kljuke kakršnegakoli delodajalca — nekaj običajnega! Z diplomo zrelosti v žepu, mladi in idealni, prosijo zaposlitve kjerkoli, samo da je kruh... Ti »mladi« **hočejo** na deželo. Instrukcije, beda, moralno in gmotno propadanje je njihov kruh, ki ga jedo že nekaj let brez zaposlitve in upanja v lepše dni. Na stotine jih je, siromašnih in potrtih, ko za zelenimi mizami padajo ostre in krivične besede, da nočejo na deželo, niti ne v hribovske kraje.

Morda pa so to pripravniki? Morda. Tudi ti so mladi, hvala Bogu, mladi po duhu, sveži in prožni, voljni dela, trdega dela, saj so vajeni mizerije, ker so prav tako tri leta blodili z diplomo v prazni listnici ter iskali instrukcij, kruha in tolažbe... Da, tolažbe je bilo največ. Prazen želodec ali ostanki raznih zastonjskih kuhinj — vse to je bilo na dnevnem redu namesto obljubljene — dežele... Tudi ti niso marali na deželo, v hribe? Mogoče še sedaj nočejo? Kar poglejte, koliko jih je »na boljšem«! Na prste jih preštejete! In te nekaternike ni bilo treba povečati in govoriti o množini, da človek res ne ve, ali bi zaprosil za boljše mesto, ali bi ostal v hribih! Sicer zagovarja naš priznani pedagog-strokovnjak g. Gustav Šilih v svojem najnovejšem načrtu za »Reformo praktičnih učiteljskih izpitov« (»Popotnik«, 5-6, 1937.), da naj bi se učiteljski pripravniki nameščali samo na večrazrednicah, ki jih upravljajo odlični šolniki. Tu bi se laže pripravili za preizkušnjo, kakor pa da morajo opravljati posle upravitelja na zapuščenih enorazrednicah, daleč od mesta, delati pri vseh društvih, poučevati ves dan, pisati ljudem prošnje, pomagati, svetovati itd., itd. — zraven tega pa se še pripravljati in guliti snov še iz šolske dobe. Kaj bi gospod banski svetnik rekel, ako bi vedel, kako je v takem položaju pripravnikom? Mislim, da bi ubogi pripravniški pari z 855 din mesečnimi dohodki privoščil, da prebije nekaj prvih let na večrazredni šoli, ki pa jih je seveda malo v hribovskih vaseh.

Tako smo nehote ločili »mlade« učitelje v dve grupi: v tiste, ki še niso nameščeni, in v pripravnike, ki so poleg svoje mizerne plače itak potisnjeni v hrib, v našo vas, kjer delajo in ustvarjajo, kot malokateri drugi stan v teh mladostnih letih...

Tretja grupa »mladih« učiteljev, ki jih je imel morda g. svetnik v mislih, je pa ona, ki že ni več pripravniška, ampak je vseeno še mlada. Ti tovariši pa tudi nimajo zavidanja vrednih mest, da bi se lahko kdo spotikal ob nje. So pa med njimi tudi taki, ki zaslužijo boljše mesto. Z javnim delom med narodom so si ustvarili položaj, ki je lahko zavidanja vreden, in ni šment, da ne bi zaslužili boljšega kraja... Tudi sveži so, zmožni ustvarjanja in širšega razmaha v trgu ali pa v malem podeželskem mestecu. Hvalevredno je, da je tudi takih lepo število. Pa tudi zakon o narodnih šolah predvideva tiste z boljšo kvalifikacijo in s posebno sposobnostjo za boljše mesto, kjer se poleg svojega stanovskega dela med štirimi stenami posvetijo tudi delu, ki jim ga narekuje njihov talent.

Mladi učitelji pa kljub napadom še niso izgubili idealizma, tistega nepretiranega idealizma, s katerim je prežet kader mladih, dela in ustvarjanja željnih učiteljev — na deželi in v zadnjih hribovskih vaseh.

dan.

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO MARIBOR - DESNI BREG je zborovalo dne 20. februarja na dekliški narodni šoli v Studencih. Navzočih 70 članov, t. j. 67%.

Tov. predsednik se uvodoma spomni umrlega višjega šolskega nadzornika v pok. Frana Gabrška in smrti tovariša Franca Kerhlanska.

Tov. Petrun Josip je predaval o »Gospodarskih prilikah na Pohorju«. V svojih izvajanjih se je dotaknil potrebe takega študija, orisal je svoj okoliš zemljepisno-geološko in zgodovinsko ter podal zgodovinski pregled gospodarskega razvoja. Glavni del predavanja pa je prikazal sedanje gospodarsko stanje. Predavatelj je mnenja, da je to stanje mogoče zboljšati edino z zadružništvom in je to skušal dokazati na delu in koristih »Gospodarske zadruge« v kraju. Šola naj bi bila vključena v gospodarsko življenje kraja in naj bi bila — posebno višja narodna šola — stanovska šola. Po predavanju se je razvil prav živahen razgovor, ki je pokazal, da učiteljstvo kritično posmatra današnji gospodarski položaj ter njegovo odražanje v šolskem delu. V razgovoru se je izrazila žela, da bi tov. predavatelj pri prihodnjem zborovanju prikazal gospodarske in družabne prilike tudi statistično, v kolikor ima že zbran material. Tako bi bile zanimive lastninske razmere posestnikov po kategorijah, rentabilnost posestev posameznih kategorij, dolgovi, stanovanjske razmere in beg z grude. Poudarjalo se je tudi, da učitelj ne more biti učitelj in svetovalec le gotovega sloja družbe, temveč celote, a najbolj tam, kjer je potreba največja. (Primer: kraj ima 2860 prebivalcev, dobra polovica bajtarjev in delavcev, okoli 20 odstotkov posestnikov z nad 100 orali, okoli 25 % posestnikov s pod 100 orali). V razgovor so posegali tovariši: Kaukler, Vranc, Zorn, Petrovič, Firm, Stopar, Seško, Ledinek in predavatelj sam.

Poverjnik za US je poročal o dosmrtnem zavarovanju pri US, nakar je pristopilo 23 novih članov, tako je sedaj včlanjenih 56 % članov učiteljskega društva.

Situacijsko poročilo in važnejše dopise je podal tov. predsednik. Čestital je tudi onim srečnim tovarišem, ki so v zadnjem času napredovali.

Prihodnje zborovanje bo v aprilu, predaval bo tov. Kašper o gospodarskih in družabnih prilikah na Dravskem polju.

Petrovič Šimon, predsednik. **Ledinek Miloš,** tajnik.

Kdor mnogo misli, ni sposoben za strankarja.

Nitsche.